

17. Makrilli (*Scomber scombrus* L.) Suomen eteläisellä rannikolla.

Kuten »Hajanaisten havaintojen» 14. numerossa olen selostanut, tavattiin täpläsillejä viime kesän alkupuolella eri puolilla eteläistä ja läntistä merenrannikkoamme (S. Kalastuslehti, 1936, nrot 11—12, s. 228—231). Saman kesän (1936) syyskaudella ilmaantui Suomenlahden länsiosiin ja Saaristomerenkin reunoille taasen makrilleja, varmastikin poikkeuksellisen runsaasti. Joka tapauksessa ei koskaan aikaisemmin ole makrillin esiintymisestä rannikoillamme tehty niin monia ilmoituksia kuin menneen syksyn aikana. Tämä tietystikin osaltaan johtuu kalastajien ja kalakauppiaiden entistä suuremmasta innostuksesta ilmoittaa saamistaan harvinaisista kalalajeista, mutta runsas esiintyminen on sittenkin edellytys harvinaisuuksien löydöille.

Koska siis syyskesä ja syksy 1936 oli eteläisellä rannikollamme erikoinen makrillikausi, olen laatinut luettelon saapuneista ilmoituksista. Enin osa niistä on lähetetty Suomen Kalastusyhdistyksen ruotsinkielisen aikakauslehdessä toimittajalle kalastusneuvos G. Gottbergille, joka on tiedot julkaissut Fiskeritidskrift för Finland'issa 1936, ss. 165, 187 ja 208; tietoja on myös S. Kalastuslehdessä 1936, ss. 136 ja 196.

Makrilli (*Scomber scombrus*).

V. 1936 saatuja makrilleja:

Elokuun	28. p:nä: Porkkala, 1 kpl.; 26 sm, 150 g.
Syyskuun	25. p:nä: Espoo, Kytö; 1 kpl.; n. 22 sm.
„	26. p:nä: Porkkala (Makilo-Rönnskär), 2 kpl.; n. 20 sm.
„	27. p:nä: Tammisaari, Espingskär, 2 kpl.; n. 30 sm.
Lokakuun	10. p:nä: Sipoo, Pörtö, 1 kpl.; 23 sm, 100 g.
„	13. p:nä: Hangon vesiltä, 3 kpl.
„	13. p:nä: Tammisaaren ulkosaaristo: Storlandet, Espskär, 1 kpl.; 450 g.
„	13—15. p:nä: Porkkala, Rönnskär, 18 kpl.; 20—23.5 sm (silakan poikasia vatsalaukuissa).
„	— Nauvo, Knivlax, 1 kpl.; 23 sm, 100 g
„	15. p:nä: Siuntion saaristo, 1 kpl.; 20 sm.
Marraskuun	— p:nä: Hiittinen, Hyypeinen, 2 kpl.
„	9. p:nä: Houtskär, Fiskö, 1 kpl.
„	10. p:nä: Länsi Uudenmaan saaristo: »eräitä».

Ilmoituksia makrillin saamisesta syksyllä 1936 on siis saapunut Sipoon pitäjän (idässä) ja Houtskärin pitäjän (lännessä) välisellä rannikkoalueella ja koskevat ne 51 lueteltua kpl:etta, paitsi Uudenmaan länsirannikolta luvulle määräämättömiä »eräitä» yksilöitä.

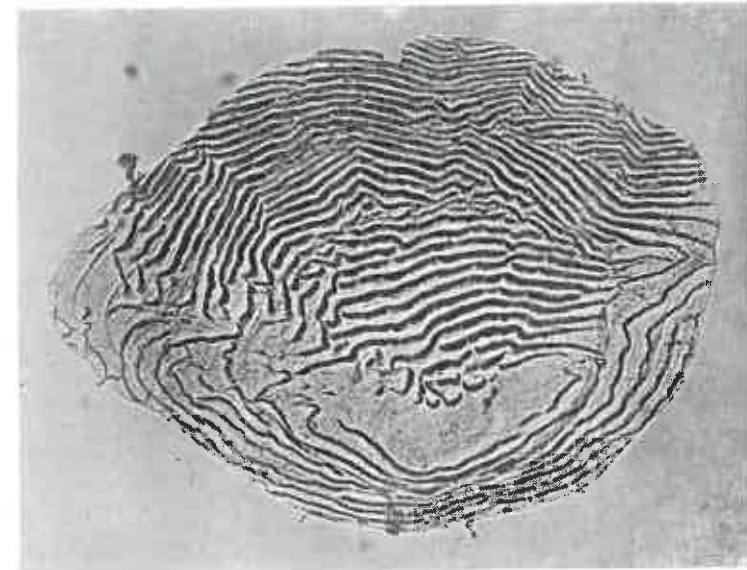
Makrilli on sekä muodolleen että värilleen siinä määrin huomiota puoleensa vetävä kalalaji, että sen helposti tuntee ja eroittaa muista lajeista. Niinpä olikin jo 1700-luvulla (lähemmin v. 1772) tunnettu, että makrillia oli satunnaisesti tavattu Suomenlahden länsiosissa. Ja sen mukaisesti ensimmäisen Suomen eläimistön (v. 1819 ilmestyneen Fauna Fennica) kirjoittaja Sandelin mainitsi myöskin tämän kalalajin tähän eläimistöön kuuluvana harvinaisena vieraana. Näitten vanhempien tietojen varmuutta epäillen Malmgren jätti makrillin perustavassa teoksessaan Suomen kaloista (1863) mainitsematta. Joku aika ennen v. 1875 Sauvossa (Turun itäisessä saaristossa) tehty löytö palautti luottamuksen myös vanhoihin tietoihin (O. M. Reuter, Medd. 1, s. 129). Tämän ajan jälkeisistä makrillilöydöistä tiedetään seuraavaa:

1879. Tammissaaren saaristo (Mela: Luurankoiset, s. 281).
1899. Espoo, Ådholm, lokak. 20 p.; 1 kpl. (S. Kalastusl. 1899, s. 197).
- „ Suursaari: jouluk. (Mela-Kivirikko: Luurankoiset, s. 414).
1900. Nauvo, Byskär; 9 kpl. jouluk. nuotalla (S. Kalastusl. 1901, s. 1888 ja Mela-Kivirikko).
1905. Espoo, Bockholm; 1 kpl. jouluk. saatu kilonpainoisen hauen suusta (S. Kalastusl. 1906, s. 126).
1908. Ulkosaari (Utö); syysk. 21 p. 1 kpl.; 20 sm pitkä (S. Kalastusl. 1908, s. 179).
1909. Kirkkonummi, Strömsby; toukok. 27. p. 1 kpl.; 350 g (S. Kalastusl. 1910, s. 60).
1913. Köökäri, marrask.; 1 kpl.; 20.0 sm (S. Kalastusl. 1914, s. 164).
1916. Maarianhamina, länsisatama, elok. lopulla; 1 kpl.; n. 250 g (Luonn. Yst. 1916, s. 156).
- „ Hanko; elok. 26 p.; 1 kpl.; n. 500 g (S. Kalastusl. 1916, s. 144).
1918. Ahvenanmaa (Finnbo), syysk. 9. p.; 1 kpl. (Luonn. Yst., 1918, s. 108).
1923. Hanko; elok. 14. p.; 1 kpl.; 35 sm, n. 500 g (S. Kalastusl. 1923, s. 123).
- „ Porvoo, Pellinge (Rabbas); lokak. 25 p.; 1 kpl., 21 sm (Fiskerit. f. Finl. 1923, s. 188; ks. myös Mets. ja Kal. 1923, s. 360).
1924. Porvoo, Pellinge (Sandö); marraskuulla 1 kpl.; 25 sm (S. Kalastusl. 1925, s. 64).
1929. Degerby; Porsö; lokak. 15. p.; 1 kpl., 29 sm, 205 g; Suomessa kolme kasvukautta (V. Jääskeläinen, S. Kalastusl. 1929, s. 168).
1930. Taalintehdas; kesällä 2 kpl. (Fiskerit. f. Finl. 1931, s. 207).
1931. Vehkalahti, Ulko-Tammio; heinäk. 2 kpl.; 25—30 sm (S. Kalastusl. 1932, s. 39).
- „ Helsinki, Enskär; lokak. 14. p.; 1 kpl.; 30 sm (Fiskerit. f. Finl. 1931, s. 207).
- „ Espoo, Kopplorna; lokak. 18. p.; 1 kpl.; 33 sm (Fiskerit. f. Finl. 1931, s. 207; Memor. 8, s. 372).
1932. Lavansaari, elokuulla; 1 kpl.; 25 sm (S. Kalastusl. 1932, s. 174).
- „ Tammissaari, Espingskär; 1 kpl.; 200 g (Fiskerit. f. Finl. 1932, s. 187).
- „ Lavansaari, marrask. 1 p.; 1 kpl.; 18.5 sm (S. Kalastusl. 1932, s. 174).
1934. Seiskari ja Lavansaari; syksyllä, »hyvin monta» (S. Kalastusl. 1936, s. 136).
1935. Snappertuna, Rösund; syksyllä, 1 kpl.; 18 sm (Fiskerit. f. Finl. 1935, s. 212).

Edellä olleista luetteloista ilmenee, että makrilli on viimeisten vuosikymmenten aikana verrattain useana vuotena tavattu kala eteläisen rannikkomme läntisessä päässä, joskus idässäkin (Lavansaari, Seiskari). Ilmoitetut löydöt koskevat kuitenkin useimmiten vain yksinäisiä kappaleita; otaksuttavaa näin ollen on, että näennäisinä välikausinakin, jollaisia ovat mm. vuodet 1910—12, 1919—22 ja 1925—28, jokunen makrilli olisi edelleenkin saatu. Vasta kuluneena vuotena (1936) on saatujen makrillien luku ensi kerran noussut suurempaan määrään, mikä seikka ilmaisee tavallista suuremman joukkosiirtymisen tapahtuneeksi. Saatujen yksilöiden lukumäärän perusteella voisi päätellä pääjoukon tänä vuotena saapuneen Han-

gon ja Porkkalan välisille vesille, niiltä kun kilohailipyynnin yhteydessä saatiin samanaikaisesti yht. 35 kpl. eli yli kaksikolmannelta kaikista ilmoitetuista yksilöistä.

Meillä tavatut makrillit ovat Skagerackista ja Kattegatista Itämeren alueelle saapuneita tulokkaita. Kun makrillien hedelmöitetty mätä on vedessä vapaasti kelluvaa, saattaa osa makrilleista myös mätinä tai hentoina poikasina saapua itämeren puolelle.

Degerby'n Porsöstä lokak. 15. p:nä 1929 saadun makrillin suomu. Suur. 39 kert. Kasvualoja kolme.

Makrillien kasvunopeudesta ei täyttä selvyyttä ole olemassa, koska suomut näyttävät osalla yksilöitä muodostavan vasta toisen kasvukauden alussa. Olettaa kuitenkin voitaneen, että makrillit saavuttavat kahdessa kasvukaudessa (kesässä) 20—22 sm:n, kolmessa 27—28 sm:n keskipituuden; kutukypsäksi se tulee neljäntenä kesänä, 31—32 sm:n mittaisena (Ehrenbaum, 1936). Liitän kirjoitukseeni kuvan erään Suomesta (Degerbystä) v. 1929 saadun makrillin suomusta; kala oli 29 sm pitkä ja 205 g painava.

Voitaisiin tietysti asettaa kyseeseen, onko täpläsillin ja makrillin esiintymisellä Suomen rannikolla v. 1936 mitään yhteyttä toistensa kanssa ja mitä mahdollisia suhteita näillä esiintymisilmiöillä saattais olla itämeressä vallinneisiin meriveden virtausoloihin. Edellytyksiä vastauksen antamiseen näille kysymyksille ei kuitenkaan liene nykyisin olemassa.